

10 toimenpidekokonaisuutta ylivelkaantumisen ratkaisemiseksi

Suomessa lähes 400 000 henkilöllä on maksuhäiriömerkintä. Lisäksi yli 500 000 eri henkilöä on vuosittain ulosotossa. Maksu- ja velkaongelmat koskettavat valtavaa joukkoa suomalaisista. Tämä sekä rajoittaa raskaasti näiden ihmisten arkea ja heikentää heidän hyvinvointiaan, että aiheuttaa valtavia yhteiskunnallisia kustannuksia.

Me allekirjoittaneet, eli Takuusäätiö, Diakonissalaitos, Kuluttajaliitto ja Solidate, työskentelemme ylivelkaantuneiden henkilöiden kanssa kukin omalla alueellamme, mutta jaamme samankaltaisia kokemuksia. Ehdottamamme konkreettiset toimenpiteet parantavat ylivelkaantuneiden ihmisten ja heidän perheidensä elämää sekä ratkaisevat henkilökohtaisia ongelmia, joiden juurisyy on velkaongelma. Nämä ehdotukset edesauttavat myös niiden yhteiskunnallisten, meitä kaikkia koskevien haasteiden ratkaisemista, joita hallitsematon velkaongelma aiheuttaa.

Elämänhallinta- ja taloustaitoja on opetettava lapsille, nuorille ja perheille sekä sovellettava varhaista puuttumista

Talous- ja velkaneuvontaa on tarjottava lapsiperheille neuvoloissa ja se tulee liittää opetussuunnitelmaan osaksi elämänhallinnan taitojen kehittämistä peruskoulun ala-asteelta toisen asteen koulutukseen asti.

Ongelmien kärjistymistä on estettävä varhaisella puuttumisella, joka perustuu rahoitusalan toimijoiden ja viranomaisten yhteistyöhön. Myös työnantajille tulee luoda kannustimia ja velvoitteita tarjota velkaneuvontaan liittyviä palveluita.

On tunnistettava erityisen haavoittuvassa asemassa olevat tahot, kuten maahanmuuttajat, ja kohdennettava neuvontaa heille. Tämä edellyttää uusia panostuksia ja viranomaisten välistä yhteistyötä.

Kuluttajaluottojen tarjontaa on rajoitettava ja luottojen kysyntää lisäävät riippuvuudet on huomioitava

Riippuvuuksien, kuten ongelmapelaamisen, havaitsemiseen ja hoitoon on panostettava. Hallituksen on varmistettava, että suomalaisen rahapelipolitiikan ja rahapelijärjestelmän tavoitteena on pelihaittojen vähentäminen, korjaaminen ja ehkäiseminen.

Luotonantajan velvoitteita, korkokattoja ja luottokuluja, sekä luottojen markkinointia koskevan lainsäädännön on oltava yksiselitteistä ja kattavaa. Erilaisiin porsaanreikiin, joita luotonantajat saattavat käyttää, on puuttuttava ripeästi. Luottolainsäädännön tehokas valvonta ja seuraamusmenetelyt lainvastaisesta toiminnasta on turvattava riittävin resurssein.

Positiivisen luottotietorekisterin pitää palvella sekä luotonantajaa että velallista

Luotonantajalla on aina oltava yksiselitteinen vastuu luottoa hakevan luottokelpoisuuden selvittämisestä.

Positiivisen luottotietorekisterin tulee palvella myös velkaantuneita ja tukea heitä tilanteensa hallitsemisessa. Kokemusasiantuntijoita tulee käyttää hyväksi yksityishenkilöille suunnatun palvelun kehittämisessä.

Tulevalla hallituskaudella tulee selvittää henkilökohtaisen konkurssin toteuttamismahdollisuus positiivisen luottotietorekisterin käyttöönoton myötä.

Maksukatot pitää yhdistää ja tasoa alentaa

Terveydenhuolto-, lääke- ja matkakustannuksille pitää määritellä yhteinen, nykyistä alempi maksukatto. Asiakkaan omavastuuosuus on jaksotettava tasaisemmin läpi vuoden ja myös palvelusetelien omavastuuosuuden pitää kerryttää maksukattoa. Maksukattojen seurantavelvollisuus on poistettava asiakkaalta.

Sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksuissa on huomioitava asiakkaan maksukyky

Terveydenhuollon tasasuuruisten asiakasmaksujen alentamisvelvollisuus on tehtävä lakisääteiseksi.

Sosiaali- ja terveystalouden asiakasmaksujen ei pidä päätyä perintään ja ulosottoon asiakkaan maksukyvyttömyyden takia.

Sosiaalista luototusta ja Talous- ja velkaneuvontaa on kehitettävä asiakaslähtöisesti

Hyvinvointialueiden tulee yhteistyössä Kelan ja kuntien kanssa varmistaa alueensa asiakkaille sosiaalisen luototuksen ja taloussosiaalityön saatavuus. Sosiaalista luottoa tulee voida hakea ja saada samoin ehdoin asuinpaikasta riippumatta. Kelan mahdollisuuksia asiakkaiden ylivelkaantumisen ehkäisemiseen tulee selvittää, muun muassa kehittämällä sosiaalista luototusta yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa.

Oikeusapupiirien Talous- ja velkaneuvonnalle on määriteltävä tavoitteet, mittarit ja kannusteet asiakaslähtöisesti niin, että asiakkaan ongelman ratkaisu on tavoitteena.

Perinnässä on aina huomioitava asiakkaan tilanne

Perintää harjoittavien organisaatioiden on ennen perintätoimien aloittamista ja jatkossa vuosittain selvitettävä velallisen realistiset mahdollisuudet maksaa velkansa selvittämällä asiakkaan kokonais-tilanne. Velallinen on ohjattava aina velkajärjestelyyn, mikäli velanmaksukykyä ei ole.

Hyvän perintätavan noudattamista on valvottava kehittämällä lakisääteisten veloitteiden raportointimenetelmiä, esimerkiksi Laki saatavien perinnästä (22.4.1999/513)

- 4 § 1 mom: Perinnässä on suhtauduttava vastuullisesti maksujärjestelyihin.
- 11 a § 2 mom: Kuluttajasaatavaa perittäessä kertyneitä varoja saa kohdentaa perintäkuluille ja niiden korolle vasta saatavan ja sen koron tultua suoritetuiksi.

Ulosoton tärkeimmäksi tehtäväksi on määriteltävä velallisen auttaminen pois ulosotosta

Ulosoton on ennen ulosottotoimien aloittamista ja vähintään vuosittain selvitettävä ylivelkaantuneen realistiset mahdollisuudet selvittää veloistaan ulosoton kautta. Velallinen on ohjattava aina velkajärjestelyyn, mikäli velanmaksukykyä ei ole. Pitkäaikaisesti ulosotossa oleville on mahdollistettava kohdennetusti joustavat velkajärjestelyratkaisut vuosia kestävän ulosoton sijaan.

Ulosottotoiminnalle on määriteltävä tavoitteet, mittarit ja kannusteet asiakaslähtöisesti kaikilla tasoilla. Tärkeimmäksi tavoitteeksi tulee asettaa velallisen auttaminen pois ulosotosta. Velallisen kulut on aina minimoitava. Mittarit ja kannusteet tulee sitoa näihin tavoitteisiin, ei perinnän euro-määräiseen tulokseen. Tällä tavoitteen asetannalla myös euromääräinen perintätulos on todennäköisesti paras mahdollinen.

Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää ulosoton toiminnan laajamittaista uudelleen järjestämistä.

Velkajärjestelyjen määrää on lisättävä ja velkasovinto otettava käyttöön

Velkajärjestelyjen ja -hakemusten määrää on lisättävä ja niiden kykyä ottaa huomioon velallisten erilaiset elämäntilanteet on parannettava, kaikki velkajärjestelymuodot ja toimijat (tuomioistuint, järjestöt ja yritykset) huomioiden.

Velkaongelmien ratkaisemiseksi on kehitettävä nykyistä paremmin velallisten ja velkojien toisistaan poikkeavat edut huomioiva velkasovintomalli. Tätä mallia kehittämällä voidaan tarjota myös nuorille ongelmavelkaantuneille nopeammin uuden alun mahdollistavia ratkaisuja. Resursseja pitää kohdistaa nuorten velkakierteen katkaisemiseen jo varhaisvaiheessa.

Rahoituspohjaa on laajennettava ja rahoitusta on suunnattava kehittämiseen velkaongelman ratkaisemiseksi

Yhteiskunnan rahoitus velkaongelman ratkaisuun pitää nähdä ensisijaisesti sijoituksena, joka tuottaa yhteiskunnalle merkittävää taloudellista hyötyä ja sosiaalista hyvinvointia. Tavoitteena tulee olla apua saaneiden määrän kasvattaminen suuntaamalla rahoitusta myös uusien ratkaisumallien ja toimintatapojen kehittämiseen, totuttujen toimintatapojen kehittämiseen ja tehostamiseen, uuden teknologian hyödyntämiseen ja julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin integraatioon ja yhteistyön kehittämiseen.

STEA:n lisäksi rahoitukseen pitää tuoda mukaan valtion yritysrahoitus- ja kehitysorganisaatiot, kuten Business Finland, Suomen Teollisuussijoitus, Finnvera ja Ilmastorahasto. Sijoituksilla tulee tavoitella yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka ylittävät sijoitusten määrän sen lisäksi, että sijoitukset voivat palautua uudelleen kiertoon. Tavoitteena tulee olla myös uusien palvelukonseptien kehittäminen.